

Östra Vrams kyrka

55.9311, 14.0229

Östra Vrams kyrka hade på 1300-talet nära anknytning med en stormansgård, Östre Vrams hovgård, och fick förmodligen frikostiga donationer därifrån.

Kyrkan uppfördes dock redan på 1100-talet med långhus, kor och absid. Och precis som många andra kyrkor förändrades kyrkan på 1400-talet. Då slog man valv i de tidigare platta innertaken, samtidigt som kyrkan försågs med torn. Till det yttre är kyrkan alltsedan dess så gott som oförändrad.

Kyrkans interiör präglas dock framför allt av en ovanligt välbevarad renässansinredning från 1600-talet med dopfont, predikstol, bänkar och altaruppsats.

I korvalvet ser vi kalkmålningar. Dock är den stora bilden i kupolen Majestas Domini, vilket betyder Herren i majestät - dold av altaruppsatsen. Kristus som världsdrottaren sittande på sin tron med en rad apostlar undertill.

Altaruppsatsen dateras till 1630. På det låga understycket, den så kallade predellan är kyrkans nattvardskalk och paten avbildade.

Även bänkinredningen är liksom predikstolen från 1600-talet.

I predikstolens fält står de fyra evangelisterna med sina respektive symboler, Matteus med den bevingade människan, Markus med lejonet, Lukas med oxen och Johannes med örnen.

Predikstolen antas liksom bänkinredningen vara tillverkad i en verkstad i Kristianstad av skickliga träsnidare som sannolikt haft den nederländske mästaren Vredeman de Vries som förebild.

Dopfonten från 1600-talet är av en ganska ovanlig form för att vara i Skåne. Modellen är mer vanligt förekommande i Småland och på Öland.

I kyrkans finns två medeltida altarskåp av ek, ett med en Madonnabild och en med det norska helgonet Sankt Olof, som på medeltiden var ett av Nordens populäraste helgon.

Madonnaskåpet har haft flera reliefer i dörrarna, men av dessa finns bara en kvar som visar Jesu födelse.

Av spiran i Marias hand är endast nedre delen kvar. På hennes vänstra knä sitter Jesusbarnet i silvermantel och guldkrona, med högra handen lyft till välsignelse och med en gyllene glob i den vänstra, "som en prins med krona och riksäpple".

I de medeltida kyrkorna hade Maria alltid sitt sidoaltare vid den norra väggen, emedan Sankt Olof eller ett annat oftast manlig helgon hade sitt sidoaltare i söder. Olofsskåpets dörrar är skadade och även där har reliefer försvunnit.

Sankt Olof bär under manteln en röd rock sammanhållen av ett gyllene skärp. Yxan i hans hand är avbruten så att endast ett litet stycke av skaftet är kvar. På två av vänstra handens fingrar har funnits målade guldringar som skrapats bort och en oval brosch på bildens bröst har brutits loss.

Kristusbilden på triumfkrucifixet i Östra Vram är märklig och har förmodligen kommit till Östra Vram under andra hälften av 1400-talet. Bildtypen kan spåras tillbaka till en av kristenhetens stora klenoder. Kristusbilden "Il volto santo" - det heliga ansiktet som i original återfinns i katedralen i Lucca i Toscana i Italien. Enligt legenden fick Nikodemus, rådsherre i Jerusalem och i hemlighet en av männen kring Jesus, i en dröm befallningen att fälla ett vackert cederträd och av denna snida bilden av Jesus. Nästan färdig - bara ansiktet fanns kvar att färdigställa - föll Nikodemus i sömn. När han vaknade upp såg han att ansiktet hade blivit till genom Guds ingripande. "Il volto santo", det heliga ansiktet, hade också begåvats med undergörande kraft.

Den skäggprydda Kristus är här framställd med rak hållning, högburet huvud och öppet blickande ögon. Han bär kungakrona och är klädd i en lång förgylld livklädnad, handskar och sandaler. Det är en bild av den segrande Kristus, som helt avviker från den på 1400-talet vanliga, gotiska uppfattningen av Jesus som den törnekrönte, lidande Frälsaren. Konstnären i Östra Vram snidade sin tolkning av det heliga ansiktet cirka 1450 och var fortfarande fascinerad av förebilden och legenden i Lucca. Den för 1400-talet annars typiska Kristusbilden kan vi se på ett mindre krucifix som hänger på långhusets norra vägg. Detta är ett typexempel av ett gotiskt krucifix, ett vackert format konstverk med väl bibehållna färger.

Källor:

Webb: Västra Vrams pastorat.

Bok: "Kyrkor i Skåne - en kulturhistoria". Siegrun Fernlund 1980. ISBN 91-85330-26-4

Bok: "50 kyrkor i nordöstra Skåne". Regionmuseet Kristianstad. ISBN 978-91-977127-7-4